

Επιμέλεια: Αθηνά Φατσέα

Βόρεια Μακεδονία και Ευρωπαϊκή Ένωση: εξ οικείων τα βέλη

Μετά την υπερπήδηση των εμποδίων για την έναρξη των συζητήσεων για ένταξη στην ΕΕ που έθετε επί μακρόν η Ελλάδα και έπειτα προσωρινά η Γαλλία, παγώνοντας τις συζητήσεις με τη Βόρεια Μακεδονία, παρουσιάζεται τώρα και άλλο εμπόδιο στην προσπάθεια έναρξης των διαπραγματεύσεων ένταξης της βαλκανικής χώρας. Πιο συγκεκριμένα, η Βουλγαρία έχει αντιρρήσεις στην έναρξη των διαπραγματεύσεων, αν η Βόρεια Μακεδονία δεν παραδεχτεί τις γλωσσικές και ιστορικές καταβολές της από αυτήν.

Αρχικά, η Βόρεια Μακεδονία (τότε ΠΓΔΜ) αιτήθηκε την εισδοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Μάρτιο του 2004, και τον Δεκέμβριο του 2005 ανακηρύχθηκε υποψήφια προς ένταξη χώρα. Παρόλο που συμμετείχε στη σύνοδο κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι το 2008, δεν έλαβε πρόσκληση για την ένταξή της στη συμμαχία, λόγω των αντιρρήσεων της Ελλάδας, σχετικά με το ονοματολογικό, οι οποίες έπαυσαν τις διαδικασίες για είκοσι πέντε χρόνια. Μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών τον Ιούνιο 2018 και τη μετονομασία της χώρας, προσκλήθηκε το 2019, και το 2020 εντάχθηκε επίσημα στη Βορειοατλαντική συμμαχία. Παράλληλα, τον Οκτώβριο του 2019, η παρέμβαση της Γαλλίας για τις ενταξιακές διαδικασίες καθυστέρησε την έναρξη των διαπραγματεύσεων για είσοδο στην Ένωση, έως ότου η Επιτροπή πέρασε νέα μεθοδολογία για τη διεύρυνση και έτσι δόθηκε το πράσινο φως σε Βόρεια Μακεδονία και Αλβανία.

Αναφορικά με τις διμερείς σχέσεις της Βόρειας Μακεδονίας με τη Βουλγαρία, η τελευταία ήταν η πρώτη χώρα που αναγνώρισε την ανεξαρτησία της Βόρειας Μακεδονίας το 1991, μετά την απόσχισή της από τη Γιουγκοσλαβία και τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους. Στη συνέχεια, στήριξε την ένταξή της στο NATO. Ωστόσο, η Βουλγαρία, με τις αξιώσεις της που προβάλλει τώρα, θέτει νέα εμπόδια. Οι αξιώσεις αυτές έχουν σχέση με τις επικείμενες εκλογές στη Βουλγαρία και την ικανοποίηση του κυβερνητικού εταίρου, αναπληρωτή πρωθυπουργού και υπουργού Άμυνας, Κράσιμιρ Καρακατσάνοφ και ηγέτη του εθνικιστικού κόμματος IMRO-BNM.

Μάλιστα, τον Σεπτέμβριο του 2020, απέστειλε επεξηγηματικό μνημόνιο στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου αποτυπώνονται οι βουλγαρικές θέσεις. Τα περισσότερα από τα ζητήματα αυτά αφορούν στο ιστορικό παρελθόν, την εθνική ταυτότητα, την εθνική καταγωγή του λαού της Βόρειας Μακεδονίας και την αναγνώριση της μακεδονικής γλώσσας. Αυτό που κάνει τις αντιρρήσεις της Βουλγαρίας ιδιαίτερα προβληματικές είναι το γεγονός ότι υπάρχει ήδη μια Συνθήκη Φιλίας μεταξύ των δύο χωρών. Η Συνθήκη υπογράφηκε τον Αύγουστο του 2017, σε μια προσπάθεια οικοδόμησης στενότερων σχέσεων και ενίσχυσης της διμερούς συνεργασίας, αφήνοντας πίσω τις μεταξύ τους εθνοτικές διενέξεις του παρελθόντος. Στο πλαίσιο αυτής της συνθήκης, δημιουργήθηκε μία μεικτή επιτροπή από ιστορικούς των δύο χωρών, με οδηγία να εργαστούν με εντατικούς ρυθμούς και να καταλήξουν σε μια «ειλικρινή ερμηνεία» της κοινής τους ιστορίας, η οποία θα εντασσόταν στα σχολικά εγχειρίδια. Ωστόσο, η επιτροπή διέκοψε τις εργασίες της εξαιτίας διαφωνιών σε επίμαχα ιστορικά ζητήματα, με αναφορές ακόμα και στον Μεσαίωνα.

Στην πρόσφατη σύσκεψη του COREPER (Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων), όπου εξετάστηκε το διαπραγματευτικό πλαίσιο Βόρειας Μακεδονίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Ζόραν Ζάεφ δήλωσε πως παραβιάστηκε το άρθρο 2 της Συνθήκης Φιλίας, Καλής Γειτονίας και Συνεργασίας με τη Βουλγαρία, το οποίο ορίζει ότι η Βουλγαρία θα στηρίζει τη Βόρεια Μακεδονία στις διαδικασίες ένταξής της στην ΕΕ. Ο πρωθυπουργός της Βόρειας Μακεδονίας επισήμανε πως η ταυτότητα και η γλώσσα του λαού της χώρας του δεν τίθενται υπό διαπραγμάτευση.

Βέβαια, η Βουλγαρία είχε απειλήσει πολλάκις ότι, σε περίπτωση που δεν βρεθεί λύση με τη Βόρεια Μακεδονία στις μεταξύ τους διαφορές, θα θέσει βέτο στο ενδεχόμενο έναρξης των διαπραγματεύσεων για ένταξή της στην Ένωση. Ταυτόχρονα, προσάπτει στα Σκόπια απροθυμία για την επίλυση των ιστορικών διαφορών ανάμεσα στις δύο χώρες, τους επιρρίπτει τις ευθύνες για το αδιέξοδο, ισχυριζόμενη σκόπιμη κωλυσιεργία όσον αφορά στην επιτροπή, καθώς και τους κατηγορεί ότι διεκδικούν την ύπαρξη μειονότητας στη Βουλγαρία.

Σε αυτήν τη ζέουσα κατάσταση, η Γερμανία επιδιώκει την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τη Βόρεια Μακεδονία μέχρι τον Δεκέμβριο που θα κατέχει την Προεδρία της ΕΕ. Σε περίπτωση μη έναρξης των διαπραγματεύσεων της Βόρειας Μακεδονίας, το πλήγμα για την ΕΕ θα είναι μεγάλο, καθώς ενδέχεται να

αποθαρρυνθούν και οι υπόλοιπες υπό ένταξη βαλκανικές χώρες. Άλλωστε, η μεγαλύτερη ζημιά είναι για την ίδια την ΕΕ. Η Ένωση βασίζεται στην αναγνώριση της διαφορετικότητας και στη συναίνεση. Έτσι, πρέπει να υπάρχει χώρος για διαφορετικές ταυτότητες, ενώ τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλουν το ιστορικό τους αφήγημα σε κάποιο άλλο κράτος. Με βάση τις αρχές που προσβέυει, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να παρέχει στα κράτη και τους πολίτες τους μεγαλύτερη ισότητα και αίσθημα ασφάλειας.

Εν κατακλείδι, αμφότερες οι χώρες πρέπει να προσπαθήσουν να επιλύσουν τις διαφορές τους που ανάγονται στο παρελθόν και να τηρήσουν τη Συνθήκη Φιλίας που υπέγραψαν. Οι ιστορικοί τόσο της Βουλγαρίας όσο και της Βόρειας Μακεδονίας οφείλουν να συνεργαστούν, για να βρουν κοινό έδαφος, χωρίς να τους επιβάλλονται χρονικές προθεσμίες. Ιδιαίτερα, η Βουλγαρία πρέπει να αντιληφθεί ότι με τη ρητορική της αμφισβητεί την ταυτότητα της γείτονός της χώρας, ζητώντας από τη Βόρεια Μακεδονία να απαρνηθεί στην ουσία την εθνική της ταυτότητα, και να προσπαθήσει να μετριάσει τη στάση της.